

Thiết kế dự án hiệu quả: Siêu nhận thức Dạy siêu nhận thức

Dạy cho học sinh cách thức suy nghĩ về tư duy của mình

Những khả năng siêu nhận thức của học sinh có thể phát triển mạnh trong một môi trường mà quá trình tư duy thực sự là một phần quan trọng của việc Dạy học và giao tiếp trong suốt cả ngày. Để tạo ra môi trường như vậy, giáo viên và học sinh phải phát triển ngôn ngữ tư duy và sử dụng một cách liên tục. Khi giáo viên sử dụng những thuật ngữ như là "kỹ thuật", "tiến trình" và "siêu nhận thức" thường xuyên, các thầy cô có thể truyền đạt được tầm quan trọng của chúng đến với học sinh và nhấn mạnh những quá trình quan trọng đối với việc học hiệu quả.

Tishman, Jay và Perkins (1992) đề nghị treo những tấm tranh áp phích xung quanh phòng học để gợi cho học sinh suy nghĩ về tư duy của mình. Những gợi ý như là "Đây có phải là chiến lược tốt nhất cho nhiệm vụ này không?" hoặc "Kế hoạch của các em có phải đang được thực hiện theo cách tốt nhất không?" sẽ giúp học sinh nhớ là phải tư duy siêu nhận thức.

Việc cung cấp cho học sinh thời gian và công cụ để giúp các em có thể tư duy siêu nhận thức nhiều hơn trong việc học là một trong những cách hữu hiệu nhất để cải thiện thành tích học tập (1998). Các sổ tay ghi chép và nhật ký học tập có thể giúp các em nhận ra những chiến lược mà các em đã sử dụng hoặc có thể sẽ sử dụng và sau đó đánh giá hiệu quả của chúng. Việc đưa ra những lời gợi ý hoặc nhắc nhở như là "Các em sẽ làm gì tiếp theo?"; "các chiến lược của các em đang được thực hiện tốt đến mức nào?" có thể cung cấp cho học sinh một cấu trúc đòi hỏi các em phải tư duy siêu nhận thức. Nhiều học sinh, đặc biệt là những em với những nhu cầu đặc biệt có thể tiếp thu được những lời hướng dẫn rõ ràng và được lặp đi lặp lại trong các kỹ thuật tư duy siêu nhận thức. Chẳng hạn, một giáo viên có thể bắt đầu với việc nói lên suy nghĩ về siêu nhận thức như sau:

Được rồi. Tôi sẽ làm gì với bước tiếp theo của dự án này? Tôi cần phải đưa tất cả những thông tin mà tôi thu thập được vào một bài báo cáo. Tôi có thể đưa từng đoạn thông tin vào 1 tờ phiếu và sau đó tổ chức chúng thành một dàn bài, nhưng sẽ mất rất nhiều thời gian để làm các tờ phiếu. Tôi có thể đọc lướt qua những tờ phiếu của mình và đánh dấu vào mỗi phiếu theo từng loại, sau đó gạch bỏ tất cả những phiếu mà tôi sẽ không dùng đến. Tôi sẽ thấy công việc được tiến hành như thế nào. Mặc dù việc đề cập đến những quá trình nhận thức thực sự là một phần của việc làm mẫu cho quá trình siêu nhận thức nhưng việc quan trọng là làm mẫu cho quá trình tư duy để tạo ra tác động đến khả năng tự điều chỉnh của học sinh. Việc làm mẫu các kỹ thuật học tập như các phương pháp hiểu các bài khóa (đặt câu hỏi...) hoặc giải quyết những vấn đề về từ vựng (nhận ra những sự biến đổi của từ...) là một phương pháp hiệu quả trong việc giảng dạy cho học sinh phương pháp học tập, nhưng nếu việc nhận thức, lập kế hoạch và kiểm tra tư duy không được thực hiện rõ ràng thì việc làm mẫu sẽ không có tác động gì đến tư duy siêu nhận thức của học sinh.

Những nguồn tài liệu khác về việc hướng dẫn tư duy siêu nhận thức, đặc biệt là đối với học sinh lớn tuổi hơn, có thể là những tiểu sử, bài báo, thư và những bài viết của những chuyên gia nổi tiếng trong lĩnh vực là các em đang nghiên cứu. Được tiếp cận với những kỹ thuật giải quyết vấn đề của những nhà tư duy "huyền thoại" có thể tạo cảm hứng và nâng cao kiến thức cho học sinh.

Sau khi làm mẫu về tư duy siêu nhận thức, bước tiếp theo là tạo cho học sinh cơ hội thực hành những kỹ năng siêu nhận thức cùng với sự hỗ trợ của giáo viên. Học sinh có thể nói lên suy nghĩ theo cặp hoặc theo nhóm. Việc lắng nghe cách thức bạn mình tiếp cận với những vấn đề phức tạp có thể giúp học sinh mở rộng vốn hiểu biết về những kỹ thuật có thể thực hiện.

Cuối cùng, sử dụng những lời gợi ý như là "Trước tiên các em có thể làm gì?" " Còn điều gì nữa các em có thể thử làm?" và "kỹ thuật của các em tốt ở mức độ nào?" sẽ gợi cho học sinh suy nghĩ về tư duy của mình trong lúc các em đang làm việc.

Những câu hỏi thúc đẩy siêu nhận thức

Nhận thức

- Tôi sẽ tiếp cận với nhiệm vụ này như thế nào?
- Tôi sẽ làm gì khi tôi thực hiện dự án này?
- Tôi làm gì khi tôi không hiểu về những gì tôi đang đọc?
- Khi tôi gặp khó khăn, tôi sẽ làm gì?
- Tôi nghĩ tới điều gì trong khi tôi đang đọc sách?

Lập kế hoạch

- Nhiệm vụ này thuộc loại gì?
- Mục tiêu của tôi là gì?
- Tôi cần thông tin gì?
- Tôi có thể gặp phải những vấn đề nào trong lúc đang thực hiện và cách thức tôi xử lý chúng như thế nào?
- Tôi có những nguồn tài nguyên nào?
- Nhiệm vụ này sẽ mất thời gian bao lâu?
- Có những nhiệm vụ nhỏ nào trong dự án lớn?
- Những việc nào tôi phải làm theo một thứ tự và những việc nào tôi có thể làm bất kỳ lúc nào?
- Tôi cần phải hợp tác với những ai và với những sự kiện nào?
- Ai có thể giúp tôi?
- Tôi muốn học được điều gì từ dự án này?

Kiểm tra

- Những việc mà tôi đang làm có hiệu quả không?
- Tôi không hiểu về nhiệm vụ ở điểm nào?
- Làm thế nào tôi có thể làm công việc này theo một cách khác?
- Tôi có phải bắt đầu lại không?
- Tôi có cần phải thay đổi cách thức làm việc một chút để đạt hiệu quả hơn không?
- Tôi có thể điều chỉnh điều gì đối với môi trường làm việc của mình?
- Tôi có thể xử lý những thử thách không mong đợi như thế nào?
- Tôi đang học được điều gì?
- Tôi có thể làm gì để học được nhiều hơn và tốt hơn?
- Đây có phải là cách tốt nhất để làm việc này không?

Tài liệu tham khảo

Marzano, R.J. (1998). Siêu phân tích dựa trên lý thuyết của nghiên cứu về dạy học. Auroral, Co: McREL. www.mcrel.org/PDF/Instruction/5982RR_InstructionMeta_Analysis.pdf* Tiếng Anh

Tishman, J, E. Jay & D.N. Perkins (1992). Dạy các khuynh hướng tư duy: Từ chuyển giao đến mở mang kiến thức văn hóa. Cambridge, MA: ALPS.

<http://learnweb.harvard.edu/alps/thinking/docs/article2.html>* Tiếng Anh